

KERÄSAAREN RANTA-ASEMAKAAVAN MUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

6.9.2020

Sisällys:

1. JOHDANTO.....	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet.....	4
3.1 Keräsaaren ruohoinen saranevalaikka	4
3.2 Keräsaaren sarainen suolaikka	5
3.3 Tammelan keto.....	6
3.4 Tammelan tammi ja mänty.....	8
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT.....	8
5. PESIMÄLINNUSTO.....	13
5.1 Menetelmät.....	13
5.2 Tulokset ja niiden tulkinta	14
6. LEPAKOT	16
6.1 Menetelmät.....	16
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta	17
7. MUU LAJISTO.....	18
8. YHTEENVETO	19
9. KIRJALLISUUS JA LÄhteET	19

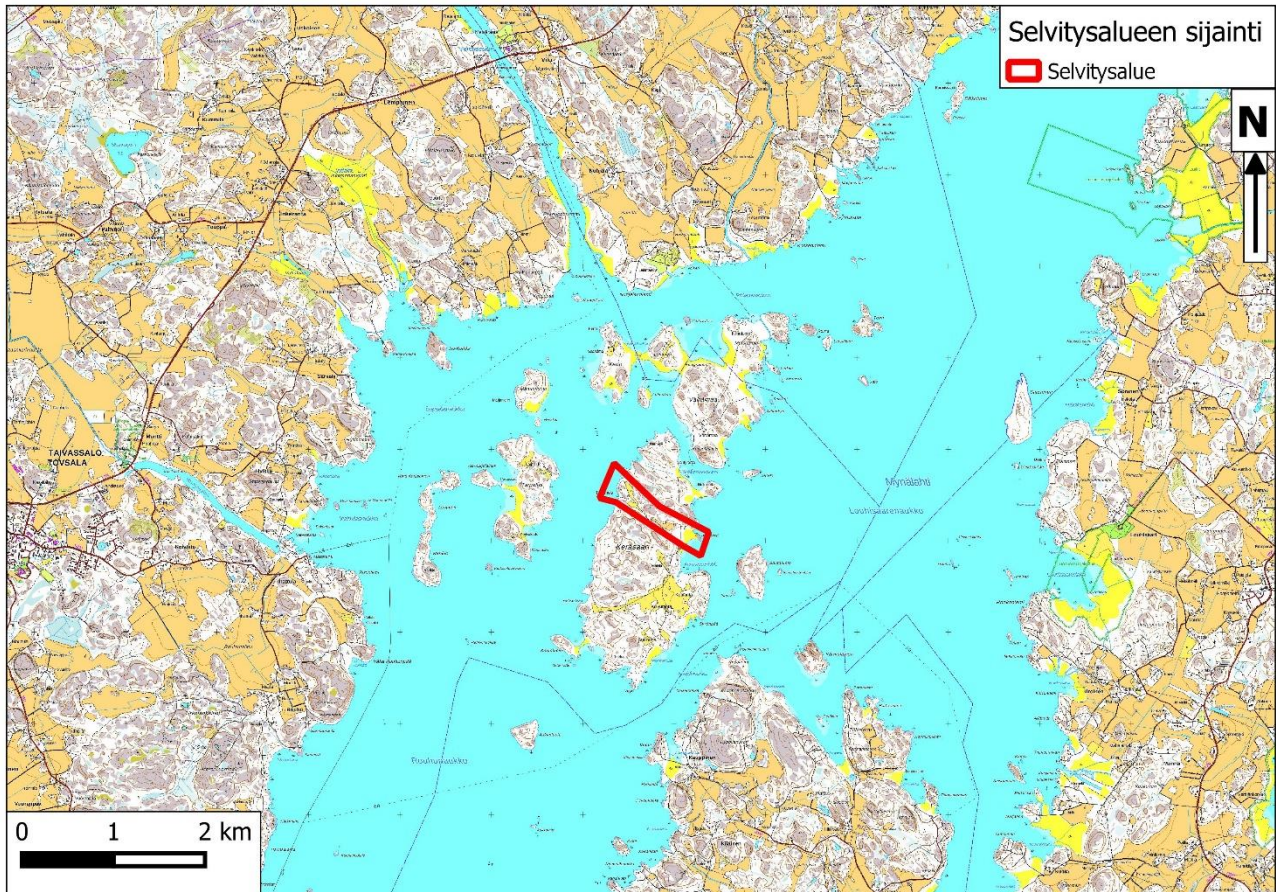
Kannen kuva: Entistä peltoa Keräsaaren itärannan lähellä (luontotyyppikuvio 5).

Pohjakartta ja ilmakekuva: © Maanmittauslaitos 09/2020

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
 Hanhenkaari 10 as 16
 21420 Lieto
 Puh. 045-6793602

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä luontoselvityksen Taivassalon Keräsaaren ranta-asemakaavan muutosalueelta (Kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Selvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi pesimälinnustokartoitus, lepakkoselvitys, viitasammakkokartoitus, uhanalaisten ja EU:n luontodirektiivin IV-lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotypit sekä muut luonnonarvoiltaan merkittävät luontotypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin.

Luontoselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt suoritettiin huhti-elokuussa 2020. Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta hankittiin ennen maastotöiden aloittamista ote Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämästä uhanalaisten lajien esiintymätietokannasta (Hertta). Työssä hyödynnettiin myös Laji.fi -lajihavaintopalvelua (www.laji.fi) sekä Tiira -lintuhavaintopalvelua (www.tiira.fi).

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Keräsaari sijaitsee Taivassalossa Mynälähdän suulla Naantalin Livonsaaren luoteispuolella. Se on suuri metsäinen sisäsaaristomainen saari, jossa on mm. nyt jo pääosin aktiivisesta viljelykäytöstä poistuneita peltoja. Saaren rannoilla on jonkin verran kesämökkiasutusta.

Keräsaaren pohjoispuoliskossa sijaitseva selvitysalue ulottuu saaren läpi itärannalta länsirantaan. Sen keskeisen maisemaelementin muodostaa viljelykäytöstä poistunut, mutta vielä jokseenkin avoin, saaren läpi ulottuva, entinen pelto (Kannen kuva). Pellon etelä- ja pohjoispuolella on kallioiden kirjomaa kangasmetsää, jonka puusto on varsin harvaksi harvennettua varttunutta männikköä. Itärannalla sijaitsevan Isolankarin ja Keräsaaren välissä levittäytyy laaja ja tiheä ruovikko. Länsiranta on sen sijaan pääosin kallioinen. Länsirannalla sijaitsee Tammelan talo sekä useita kesämökkejä.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Selvitysalueella on kaksi metsälain tarkoittamaa erityisen tärkeää elinympäristöä, joista toinen edustaa myös uhanalaista luontotyyppiä. Molemmat ovat vähäpuustoisia suolaikkuja. Lisäksi Tammelan talon lähellä sijaitsee lajistollisesti arvokas kallioketo, joka on pienialaisuudestaan huolimatta merkittävä perinnebiotooppikohde ja kuuluu uhanalaisiin luontotyyppisiin. Tammelan pihalla kasvaa komea vanha tammi ja talosta merenrantaan päin komea vanha mänty. Nämä kaksi puuta ovat säilyttämisen arvoisia. Kaikki arvokkaat luontokohteet on merkitty karttaan 2. Kohteita koskevat maankäyttösuositukset esitetään alla kunkin kohteen kuvauksessa sekä kartalla 2.

3.1 Keräsaaren ruohoinen saranevalaikku

Selvitysalueen etelärajalla osittain naapurikiinteistön puolella sijaitsee pieni, ojittamaton ruohoinen saranevalaikku (Kuva 1). Sillä kasvaa runsaasti raatetta (*Menyanthes trifoliata*),

terttualpea (*Lysimachia thyrsiflora*) ja pullosaraa (*Carex rostrata*), joiden lisäksi suolla on mm. jousivihvilää (*Juncus filiformis*).

Maankäyttösuositus: Ruohoinen saranevalaikka on metsälain erityisen tärkeä elinympäristö (vähäpuustoinen suo). Lisäksi saranevat on arvioitu Etelä-Suomessa uhanalaiseksi (vaarantunut) luontotyyppi. Keräsaaren ruohoinen saranevalaikka tulee jättää vastaisuudessa ojitamatta, eikä sen yli tule ajaa esim. metsäkoneilla. Suon reunalle on syytä jättää hakkaamaton suojavyöhyke eikä suon välittömään lähiympäristöön (vähintään 30 metrin levyinen rakentamatta jätettävä suojavyöhyke) ole suotavaa osoittaa rakentamista.

Kuva 1. Keräsaaren ruohoinen saranevalaikka.

3.2 Keräsaaren sarainen suolaikka

Tammelan talon itäpuolella harvennetun, kallioisen mäntymetsän keskellä sijaitsee pienialainen, ohutturpeinen, sarainen, ojitamaton suolaikka (Kuva 2). Laikkua ei ole erityisesti huomioitu hakkuissa, vaan sen kautta on ajettu metsäkoneilla. Kookkaampaa puustoa ei ole, vaan suolla kasvaa koivun ja männyn taimia. Maassa makaa kaksi kookasta tuulen kaatamaa mäntyä. Suolla kasvaa runsaan pullosaran lisäksi mm. tähtisaraa (*Carex echinata*), harmaasaraa (*C. canescens*), luhtavillaa (*Eriophorum angustifolium*), variksenmarjaa (*Empetrum nigrum*) ja vähän järvikortetta (*Equisetum fluviatile*).

Maankäyttösuositus: Keräsaaren sarainen suolaikku täyttää metsäkoneen jäljistä huolimatta metsälain mukaisen erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän, sillä se on ojittamaton. Myös puusto palautuu vähitellen nykyistä luonnontilaisemmaksi. Kohteella on saranevalaikkuja, ja saraneva on uhanalainen luontotyyppi. Tulevissa hakkuissa suon kautta ei tulisi enää ajaa ja suon reunaan tulisi jättää koskematon suojavyöhyke. Suon välittömään lähiympäristöön (vähintään 30 metrin levyinen rakentamatta jätettävä suojavyöhyke) ei ole suotavaa osoittaa rakentamista.

Kuva 2. Keräsaaren sarainen suolaikku.

3.3 Tammelan keto

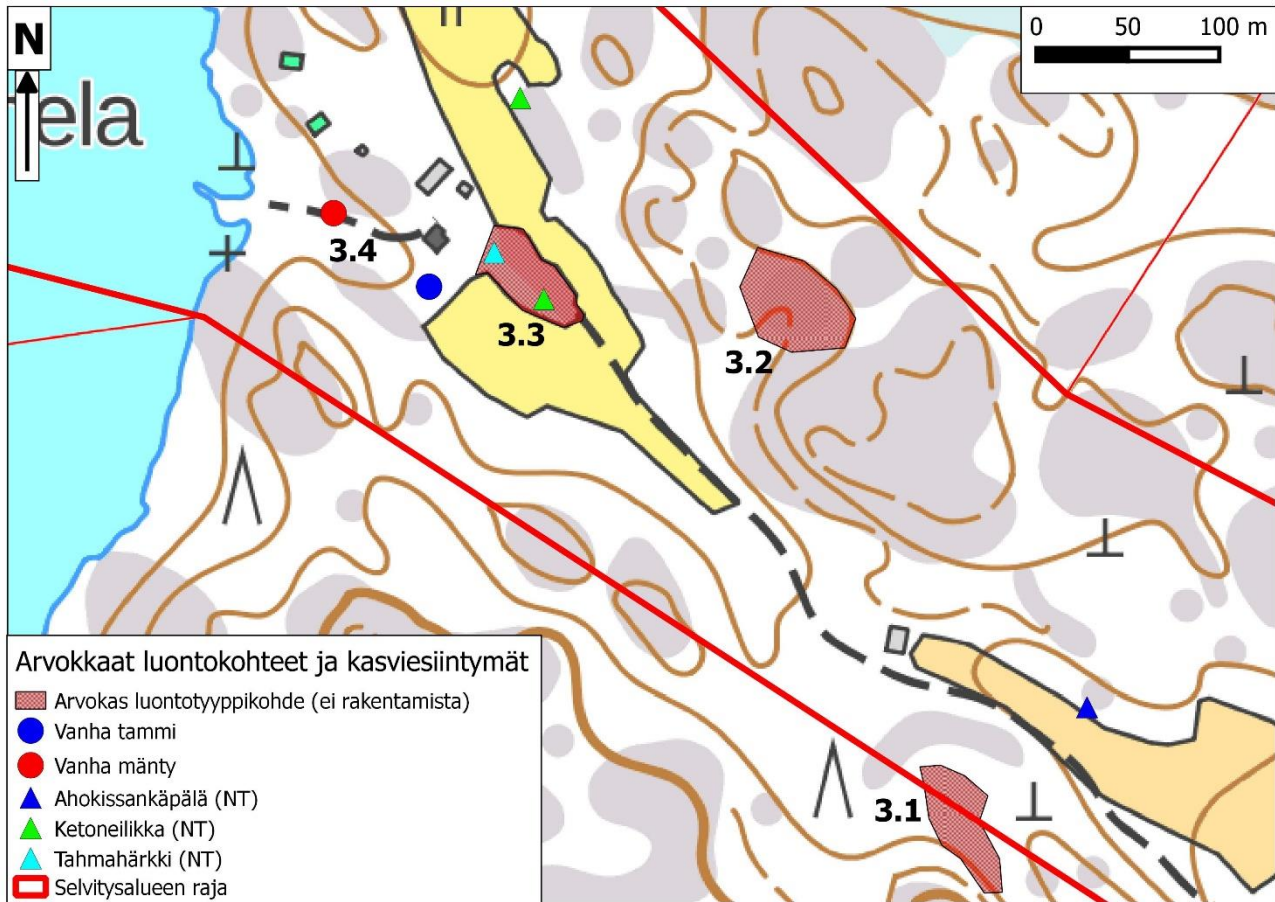
Heti Tammelan talon itäpuolella käytännössä talon pihapiirissä sijaitsee matala kalliokumpare, jolla on säilynyt edustavaa ketokasvistoa (Kuva 3). Lajistoon kuuluvat huomionarvoisista ketolajeista ainakin silmälläpidettävä tahmahärkki (*Cerastium glutinosum*), silmälläpidettävä ketoneilikka (*Dianthus deltoides*), pölkkyruoho (*Turritis glabra*), mäkikattara (*Bromus hordeaceus*), mäkikuisma (*Hypericum perforatum*), mäkikaura (*Avenula pubescens*), ketopiippo (*Luzula campestris*) ja heinäratamo (*Plantago lanceolata*) sekä vaarantunut keltamatara (*Galium verum*), joka saattaa tosin olla paimen- ja keltamataran risteytymä, sillä viereisellä entisellä pellolla kasvaa paimenmataraa. Kedolla esiintyvät myös esim. hentolituruoho (*Arabidopsis thaliana*), mäkitervakko (*Viscaria vulgaris*), hopeahanhikki (*Potentilla argentea* -ryhmä), keltamaksaruoho (*Sedum acre*), kevätkynsimö (*Draba verna*), ketotädyke (*Veronica arvensis*), rohtotädyke (*V. officinalis*),

tuoksusimake (*Anthoxanthum odoratum*), lampaannata (*Festuca ovina*), viherjäsenruoho (*Scleranthus annuus*) ja huopavoikeltano (*Pilosella officinarum*). Maaston kuivuus ja sijainti pellon keskellä samoin kuin talon läheisyyden aiheuttama ihmistoiminta ovat auttaneet pitämään kasvillisuutta matalana, vaikka kedon reunat ovatkin jo rehevöitymässä.

Maankäyttösuositus: *Tammelan kedolla kasvaa useita huomionarvoisia ketokasveja ja keto on säilynyt suurelta osin matalakasvuisena. Kyseessä on pienialaisuudesta huolimatta lajistollisesti arvokas perinnebiotooppilaikku, joka edustaa äärimmäisen uhanalaista karujen kallioketojen luontotyyppiä. Keto tulee säilyttää rakentamattomana. Alueen nykyinen käyttö ei vaikuta ainakaan haittaavan ketokasvistoa vaan pikemminkin päinvastoin ehkäisevän kedon umpeenkasvua. Niitolla tai laidunnuksella voitaisiin edesauttaa kedon säilymistä arvokkaana, sillä ilman hoitoa se väistämättä rehevöityy, kasvaa umpeen ja menettää arvonsa. Niittojäte on kuitenkin syytä kerätä ja viedä pois kedolta, jotta niittämisestä saataisiin kaikki hyöty. Myös kedolle kasvaneita puita ja pensaita voisi poistaa, mutta tämä ei ole kedon säilymisen kannalta kiireistä.*

Kuva 3. Tammelan keto heinäkuussa, jolloin kedon kasvillisuus oli jo melko kulottunutta.

Kartta 2. Arvokkaat luontotyyppikohteet ja kasviesiintymät. NT=silmälläpidettävä.

3.4 Tammelan tammi ja mänty

Tammelan talon pihassa kasvaa vanha, komea tammi ja talosta merenrantaan päin on metsän reunassa vanha, näyttävä mänty, jossa on kolo.

Maankäyttösuositus: Tammi ja mänty ovat komeita, vanhoja puita. Molemmat kannattaa säilyttää.

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Luontotyyppikuviointi suoritettiin pääasiassa 19.7., mutta luontotyyppejä havainnoitiin myös luontoselvityksen muiden osien maastotöiden yhteydessä. Kevätkasvistoa selvitettiin linnustokartoituksen yhteydessä 5.5. ja Tammelan talon viereisen kedon kasvisto inventoitiin ensimmäisen kerran 5.6. Samalla tehtiin kedon rajaus. Selvitysalue jaettiin 15 luontotyyppikuviioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 3-4.

Kuvio 1: Nuorehko tuoreen - kuivahkon kankaan mäntyvaltainen metsä, jonka keskellä kohoaa puustoinen karu kallio. Kuvion puustossa on myös hieman kuusta ja koivua. Lahopuuta esiintyy hyvin vähän. Metsän kenttäkerroksen kasvistoon kuuluvat mm. mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukka (*V. vitis-idaea*), metsälauha (*Avenella flexuosa*), metsätähti (*Lysimachia europaea*) ja kevätpiippo (*Luzula pilosa*). Kuvion pohjoisosassa on entistä laidunta, jossa kasvaa jo pääosin metsäkasvistoa.

Kuvio 2: Ruovikon sisäreunalla sijaitseva kuvio, joka koostuu kosteasta lehdosta, kangasmaasta ja umpeen kasvavasta niitystä. Kuviolla on vanha oja. Puusto muodostuu melko nuorista tervalepistä, minkä lisäksi siinä on hieman mäntyä. Lahopuuta esiintyy niukasti. Metsässä seisoo kuitenkin yksi tervaleppäpökö, jossa on koloja. Kasvistoon kuuluvat mm. metsälauha, ahomatara (*Galium boreale*), niittynurmikka (*Poa pratensis*), nurmilauha (*Deschampsia cespitosa*), ranta-alpi (*Lysimachia vulgaris*), hiirenvirna (*Vicia cracca*), niittynätkelmä (*Lathyrus pratensis*), järviruoko (*Phragmites australis*), suo-ohdake (*Cirsium palustre*), vadelma (*Rubus idaeus*), rantayrtti (*Lycopus europaeus*), ojasorsimo (*Glyceria fluitans*) ja isonokkonen (*Urtica dioica*) sekä niukkana tavattava vaarantunut keltamtara (*Galium verum*). Tosin kyseessä saattaa myös olla paimenmataran ja keltamataran risteytymä, sillä saaren entisillä pelloilla kasvaa paimenmataraa.

Kuvio 3: Laaja ruovikko Isolankarin ja Keräsaaren välissä (Kuva 4). Ruokokasvusto on levittäytynyt myös entisen pellon reunaan siten, ettei ruovikon ja niittykasvillisuuden välillä ole jyrkkää rajaa. Ruovikon sisäreunalla kasvaa myös mm. pietaryrttiä (*Tanacetum vulgare*), ranta-alpia, poimuhierakkaa (*Rumex crispus*), suoputkea (*Peucedanum palustre*), suolavihvilää (*Juncus gerardii*) ja ketohanhikkia (*Argentina anserina*).

Kuvio 4: Isolankari. Kallioinen pieni saari, jolla kasvaa vanhaa, melko luonnontilaista, kilpikaarnaista männikköä. Ruovikon reunassa on vähän tervaleppää. Kuviolla seisoo muutamia keloja, joista yksi on iso. Runsaan metsälauhan ohella kasvistoon kuuluvat mm. mustikka, puolukka, lampaannata ja isomaksaruoho (*Hylotelephium telephium*). Saaren pohjoispään kallionlaki on vähäpuustoinen.

Kuvio 5: Entinen pelto, jolla kasvaa rehevää nurmipuntarpäävaltaista (*Alopecurus pratensis*) heinäniittyä (Kannen kuva). Kapeiden ojien reunoille on kasvanut vähän nuoria puita (kuusia, mäntyjä ja koivuja). Nurmipuntarpään ohella kasvistoon kuuluvat mm. ojakärsämö (*Achillea ptarmica*), siänkärsämö (*A. millefolium*), hiirenvirna, nurmiröllä (*Agrostis capillaris*), paimenmatara (*Galium album*) ja hietakastikka (*Calamagrostis epigejos*). Kuviolla ei ole perinnebiotooppiarvoja, mutta sillä on maisemallista merkitystä.

Kuva 4. Luontotyyppikuvio 3 on ruovikkoa (kuva Isolankarilta kohti Keräsaarta).

Kuvio 6: Hyvin harvaksi hakattu, varttunut, kallioinen, kuivahko kangasmetsä (Kuva 5). Rantojen lähelle on jätetty harventamattomat suojavyöhykkeet. Vallitseva puusto on kookasta mäntyä. Kuviolle on kasvanut paikoin runsaasti koivuvesakkoa. Maassa makaa jonkin verran hakkuun jälkeen kaatuneita tuulenkaatoja. Siellä täällä esiintyy pienialaisia ohutturpeisia painaumia, joissa kasvaa mm. jouhivihvilää. Saaren länsirannan lähellä selvitysalueen pohjoisosassa on isoja haapoja, joista yhdessä on kolo. Kuvion kenttäkerroksessa tavataan runsaiden metsälauhan, mustikan ja puolukan lisäksi mm. sananjalkaa (*Pteridium pinetorum*), kanervaa (*Calluna vulgaris*), variksenmarjaa ja metsätähteä. Entisen pellon (kuvio 5) reunassa on paikoin kuivempia laikkuja, joilla kasvaa keltamataralta vaikuttavaa mataraa. Kyseessä voi kuitenkin olla kelta- ja paimenmataran risteymä, sillä entisellä pellolla esiintyy paimenmataraa. Keltamataran ohella näillä laikuilla on mm. ahokissankäpälää (*Antennaria dioica*) ja mäkitervakkoa.

Kuvio 7: Katso kohde 3.1 Keräsaaren ruohoinen saranevalaikku.

Kuvio 8: Katso kohde 3.2 Keräsaaren sarainen suolaikku.

Kuvio 9: Pellon reunan matala kallio, jonka reunoilla on säilynyt hieman ketokasvistoa. Lajistoon kuuluvat silmälläpidettävän ketoneilikan ohella esim. huomionarvoinen mäkikaura sekä kissankello (*Campanula rotundifolia*), mäkitervakko, hopeahanhikki, tuoksusimake, viherjäsenruoho ja keltamatar, joka tosin saattaa olla paimen- ja keltamataran risteytymää.

Kohde on niin rehevöitynyt ja pienialainen, ettei sitä enää katsottu maankäytössä huomioitavaksi perinnebiotoopiksi.

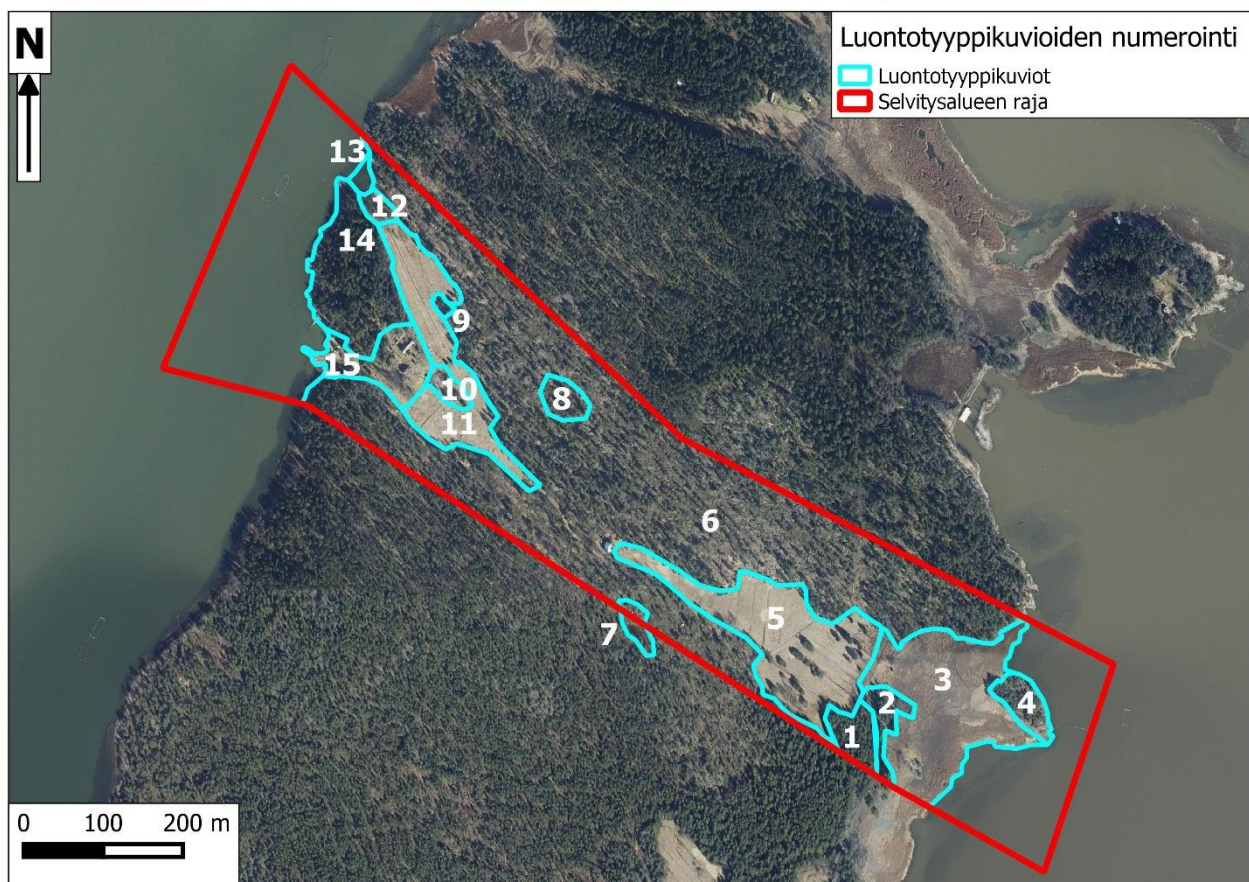
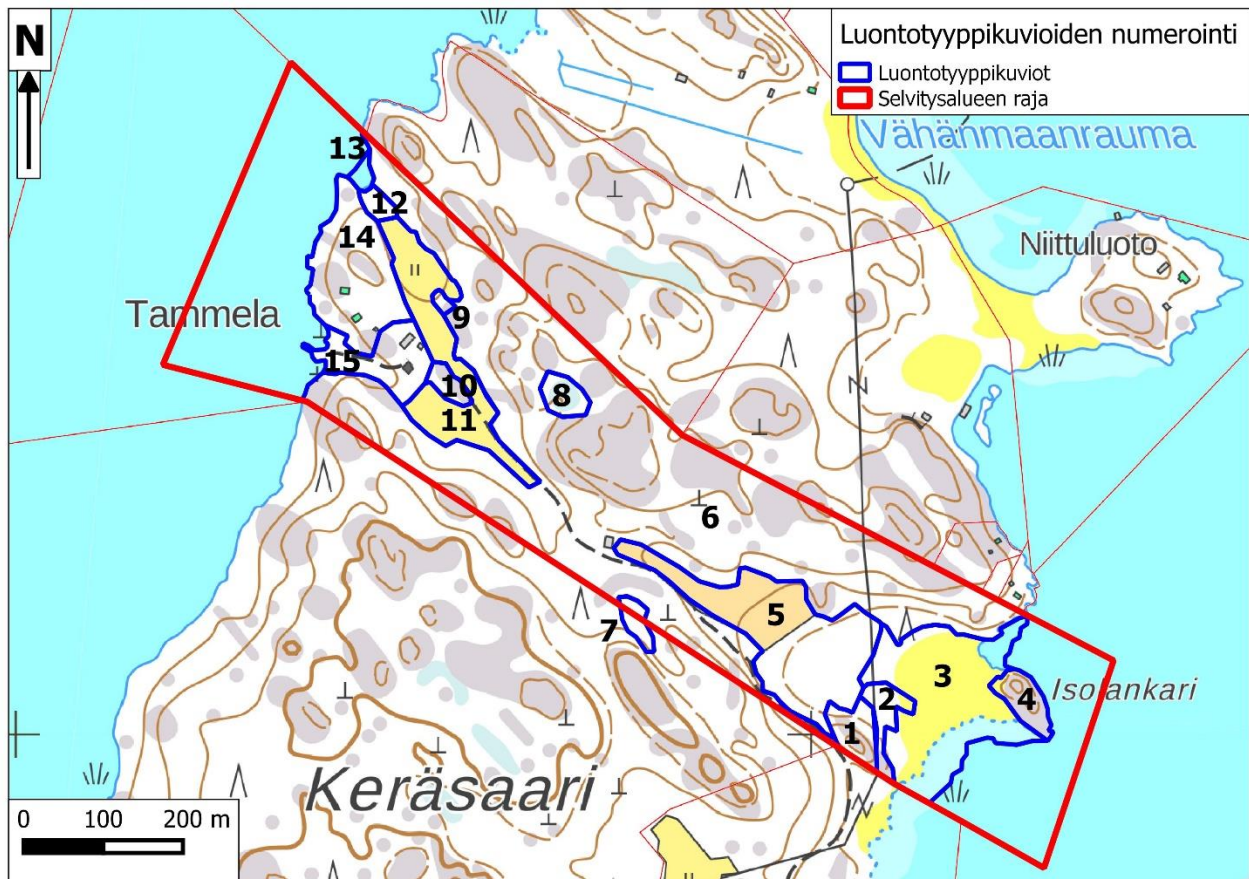
Kuva 5. Hyvin harvaksi harvennettua männikköä luontotyyppikuviolla 6.

Kuvio 10: Katso kohde 3.3 Tammelan keto.

Kuvio 11: Entinen pelto, jolla kasvaa rehevää nurmipuntarpäävaltaista heinäniittyä. Kasvillisuus on kuitenkin hieman matalampaa kuin kuviolla 5, eikä ojien varsille ole kasvanut puita. Nurmipuntarpään ohella lajistoon kuuluvat mm. nurmitähkiö (*Phleum pratense*), nurmirölli, siankärsämö, hiirenvirna, paimenmatara ja juolavehnä (*Elytrigia reoens*). Kuviolla ei ole perinnebiotooppiarvoja, mutta sillä on maisemallista merkitystä.

Kuvio 12: Aiemmin avoin ranta-alue, joka on kasvanut umpeen nuoreksi ja aukkoiseksi tervalepikoksi. Kuviolla on entiseltä pellolta kaivettu oja. Kenttäkerroksessa tavataan esim. isonokkosta, rantaminttua (*Mentha arvensis*), keltakurjenmiekkää (*Iris pseudacorus*), nurmilauhaa, rantayrttiä ja kahtaissaraa (*Carex disticha*).

Kuvio 13: Pieni ja kapea ruovikko.

Kartat 3-4. Luontotyyppikuvioiden numerointi maastokartalla ja ilmakuvalla.

Kuvio 14: Melko varttunutta havumetsää kasvava osittain kallioinen mäkimaasto merenrannassa. Metsätyyppi vaihtelee tuoreesta kankaasta kalliomännikköön. Puusto ei ole tehokkaasti hoidettua vaan siinä on havaittavissa luonnontilaisuuden piirteitä. Metsä on paikoin tiheää ja siinä on selvää eri-ikäisrakenteisuutta. Valtapuiden männyn ja kuusen ohella kuviolla kasvaa vähän koivua ja kuvion itäosassa jonkin verran isoja haapoja, Rannan läheisillä kallioilla on kilpikaarnaisia mäntyjä. Lahopuuta esiintyy jonkin verran. Metsässä on mm. kaksi kookasta koivupötkkelöä ja kelo. Yhdessä koivussa on kolo. Kenttäkerroksessa tavataan mm. mustikkaa, metsälauhaa, kevätpiippoa ja puolukkaa. Kuvioon kuuluvat merenrannat ovat pääosin kalliota, mutta paikoitellen on myös lyhyitä kivikkorantakaistaleita. Eteläosassa on muutamia mökkejä.

Kuvio 15: Tammelan talo pihoineen ja ranta-alueineen. Tammelan pihalla kasvaa komea vanha tammi ja merenrannan lähellä metsänreunassa on hyvin vanha mänty, jossa on kolo.

5. PESIMÄLINNUSTO

5.1 Menetelmät

Alueen pesimälinnusto selvitettiin kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies & Väisänen 1988). Kartoituskertoja oli kaksi. Niistä ensimmäinen oli 5.5. ja toinen 5.6. Toukokuun alun kartoitus suoritettiin poikkeuksellisesti alkuillasta ennen viitasammakkoinventointia. Sää oli heikkotuulinen, lähes selkeä ja vuodenaikaan nähden melko lämmin (ilman lämpötila kartoituksen alkaessa +15 °C). Lintujen laulu oli suotuisan sään ja vuodenajan johdosta aktiivista. Lisäksi alueella vietettiin selvästi enemmän aikaa kuin olisi ollut tarpeen pelkän lintulaskennan vuoksi, mikä lisäsi havaittujen lintujen määrää. Nämä seikat kompensoivat sitä, ettei kartoitusta suoritettu aamulla. Kesäkuun alun kartoitus suoritettiin 5.6. klo 7.05-8.35. Sää oli miltei tyyni ja lähes täysin pilvinen, mutta melko lämmin (ilman lämpötila kartoituksen alkaessa +12 °C), ja linnut lauloivat aktiivisesti. Varsinaisten kartoituskertojen lisäksi linnustoa havainnoitiin myös luontoselvityksen muiden osien maastotöiden yhteydessä.

Kartoituslaskennoissa selvitysalue käveltiin niin tiheästi läpi, että kaikki siellä oleskelevat lintuyksilöt voitiin havaita. Apuvälineinä käytettiin kiikaria, GPS -laitetta sekä etukäteen tulostettuja suurimittakaavaisia karttoja. Kaikki havaitut lintuyksilöt merkittiin tulostetuille paperikartoille ja samalla merkittiin muistiin tieto lajista, sukupuolesta (jos mahdollista määrittää maastossa), yksilömäärästä ja käyttäytymisestä (laulava koiras, poikasille ruokaa

kuljettava emo, varoiteleva lintu, pari ym.). Selvästi yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta, mutta alle 50 metrin päässä selvitysalueen rajan ulkopuolella havaitut yksilöt merkittiin muistiin, sillä niiden reviiri sijoittuu suurella todennäköisyydellä osittain selvitysalueelle. Piha-alueilla ei liikuttu, mutta niillä havaitut lintuyksilöt merkittiin muistiin.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista ja varoitelevista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

5.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Selvitysalueella ja sen välittömässä lähiympäristössä tulkittiin pesivän kaikkiaan 76 lintuparia (Taulukko 1). Pesimälajeja oli yhteensä 22. Lisäksi 5.6. havaittiin käpytikka saaren itärannan ja saaren länsirannan lähellä, mutta laji ei pesinyt selvitysalueella. Samana päivänä kuultiin myös kukkuva käki selvitysalueen pohjoispuolella. Toukokuun alussa havaittiin sinisorsapari itärannan ruovikon edustalla. Lisäksi havaittiin soidinta lentävä lehtokurppa.

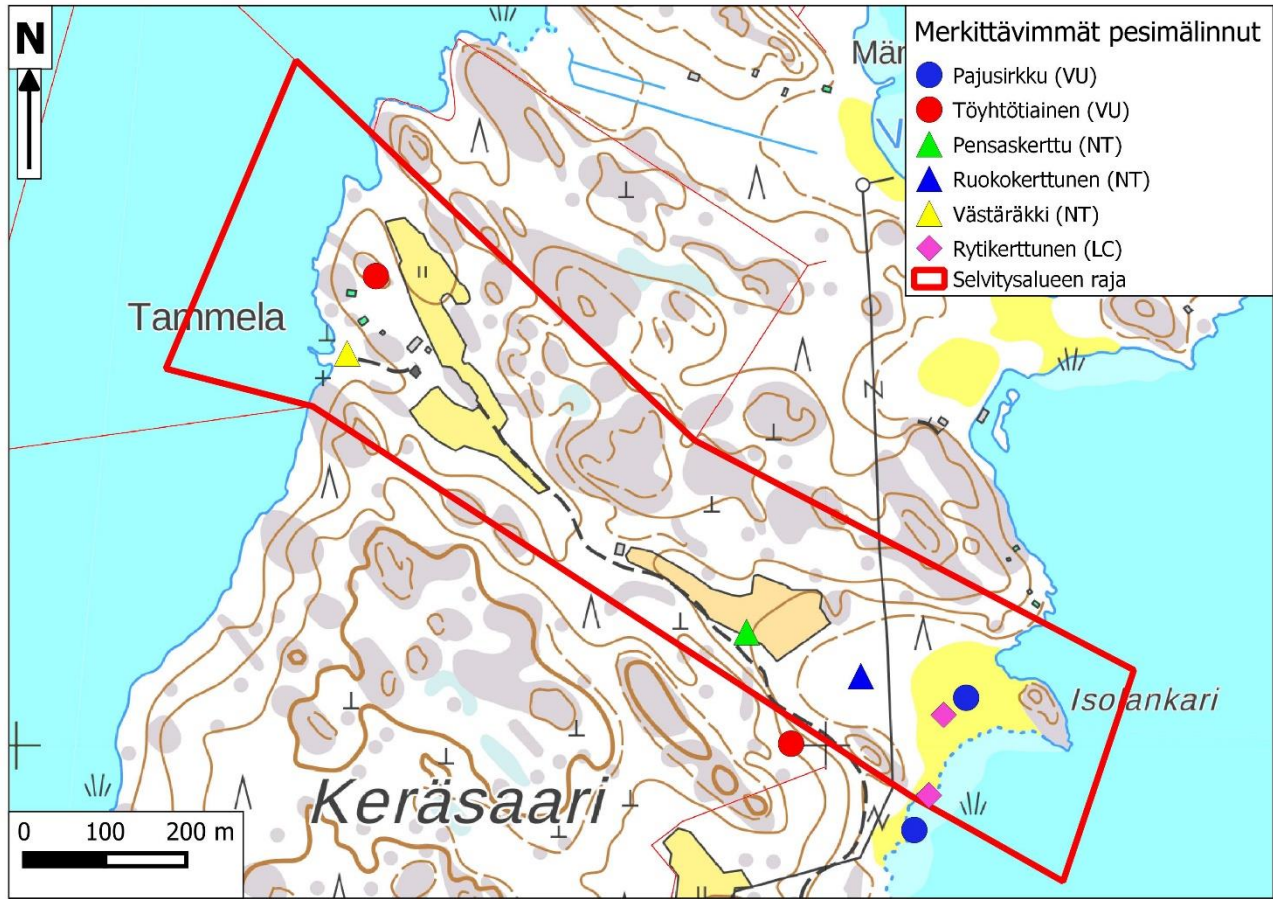
Linnuston parimäärä ja lajikoostumus ovat tyypillisiä Saaristomeren sisäsaariston saarelle. Selvitysalueen metsät ovat voimakkaasti harvennettuja ja kallioisia kankaita, joilla laji- ja yksilömäärä ovat suhteellisen alhaisia. Keskiosan entiset pellot ovat vielä pääosin avoimia, ja sopisivat esimerkiksi ruisrääkälle, mutta ainakaan vuonna 2020 se ei pesinyt niillä. Silmälläpidettävällä pensaskertulla oli reviiri peltoaukean itäosassa (Kartta 5). Suurelta osin kallioiselle länsirannalle on rakennettu mökkejä, eikä siellä pesinyt vesi- tai rantalintuja. Silmälläpidettävä västäräkki (1 pari) kuuluu länsirannan pesimälinnustoon. Mökkien ympäristön varttuneessa ja melko tiheässä havumetsässä elää myös vaarantunut töyhtötiainen, joka havaittiin myös saaren itäosassa selvitysalueen etelärajan tuntumassa. Isolankarin ja Keräsaaren välisen laajan ruovikon pesimälinnustoon kuuluvat vaarantunut pajusirkku (2 paria), silmälläpidettävä ruokokerttunen (1 pari) sekä vankkojen ruovikoiden tyyppilaji rytikerttunen (2 paria).

Selvitysalueen linnustollisesti selvästi arvokkain osa on itärannan ruovikko. Se on suurelta osin kuivapohjainen ja rajautuu jyrkästi avoveteen, mikä selittää pesivien vesilintujen

niukkuuden. Ruovikoissa pesivät kuitenkin vielä suhteellisen yleiset, mutta voimakkaasti taantuneet pajusirkku ja ruokokerttunen. Ruovikon säilyminen ennallaan turvaa näiden lajien pesimäympäristön. Ne eivät ole ihmisarkoja, joten lajit eivät vaadi ruovikon reunaan laajaa rakentamatonta suojavaohykyttä. Töyhtötiainen suosii varttuneita mäntyvaltaisia havumetsiä, jollaisia kasvaa länsirannan mökkien lähellä sekä selvitysalueen etelärajalla naapurikiinteistön puolella. Mökkien lähimetsän säilyttäminen ilman suurempia harvennuksia hyödyttää töyhtötiasta. Kallioisilla rannoilla, pihoissa ja muilla rakennetuilla alueilla pesivä västäräkki ja pensaikkoisten avomaiden pensaskerttu ovat vielä yleisiä, mutta viime aikoina selvästi vähentyneitä. Entisen pellon säilyminen puoliavoimena säilyttää pensaskertulle sopivan pesimäympäristön.

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Parimäärä	Status
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ruokokerttunen	1	NT
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	rytikerttunen	2	LC
<i>Anthus trivialis</i>	metsäkirvinen	4	LC
<i>Columba palumbus</i>	sepelkyyhky	1	LC
<i>Corvus corone</i>	varis	1	LC
<i>Curruca communis</i>	pensaskerttu	1	NT
<i>Cyanistes caeruleus</i>	sinitiainen	2	LC
<i>Emberiza citrinella</i>	keltasirkku	4	LC
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	2	LC
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	2	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	18	LC
<i>Lophophanes cristatus</i>	töyhtötiainen	2	VU
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	1	NT
<i>Muscicapa striata</i>	harmaasieppo	4	LC
<i>Parus major</i>	talitiainen	3	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	16	LC
<i>Regulus regulus</i>	hippiäinen	1	LC
<i>Schoeniclus schoeniclus</i>	pajusirkku	2	VU
<i>Spinus spinus</i>	vihervarpunen	1	LC
<i>Sylvia borin</i>	lehtokerttu	5	LC
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	1	LC
<i>Turdus philomelos</i>	laulurastas	2	LC

Taulukko 1. Selvitysalueen pesimälinnusto. LC=elinvoimainen, NT=silmälläpidettävä, VU=vaarantunut.

Kartta 5. Merkittävimmät pesimälinnut.

6. LEPAKOT

6.1 Menetelmät

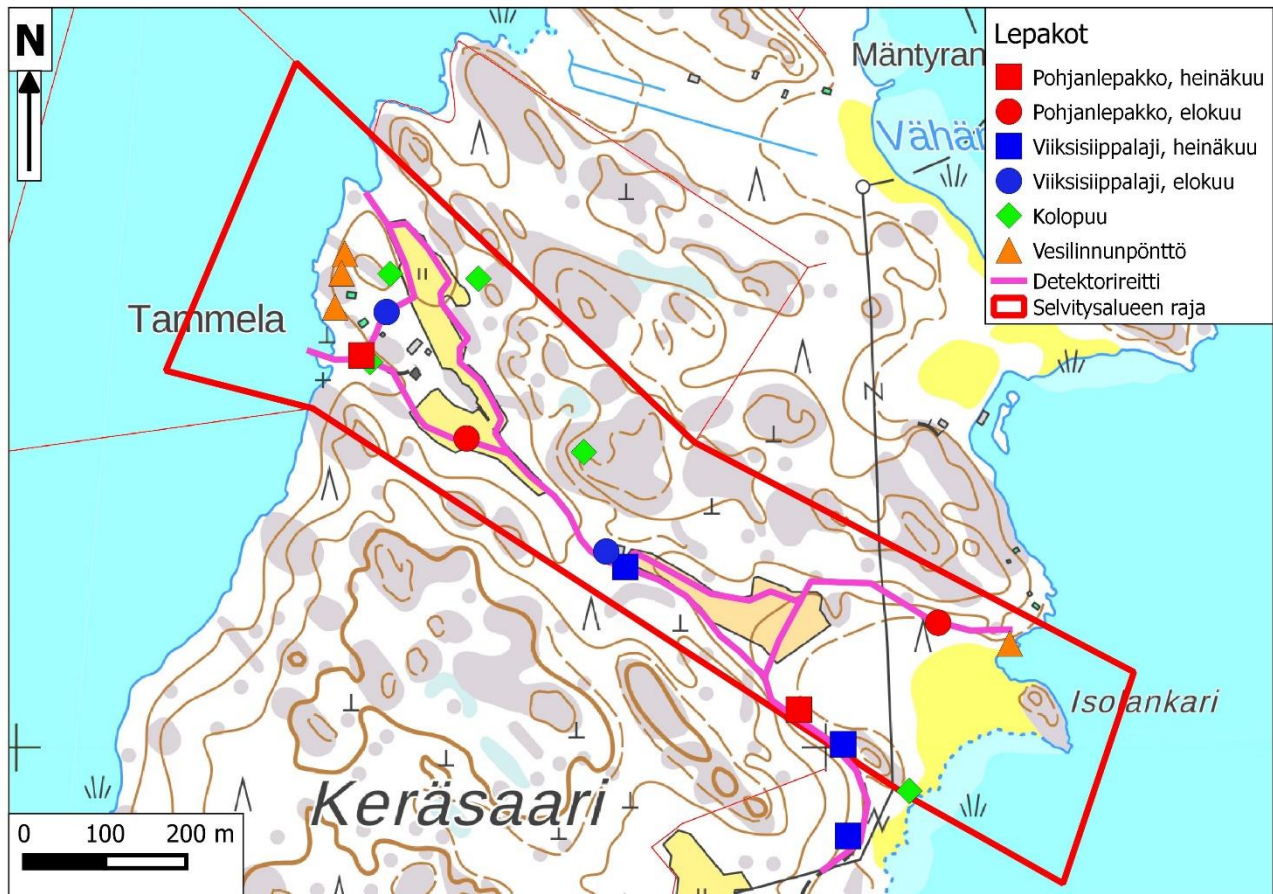
Lepakkokartoitus jakaantui detektorihavainnointiin ja lepakoille sopivien päiväpiilojen ja talvehtimispaikkojen etsintään.

Lepakkoja havainnointiin detektorilla kahtena yönä. Havainnointi aloitettiin noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Ensimmäinen havainnointiyö oli 19.-20.7, jolloin havainnointiin klo 23.10-0.05. ja toinen havainnointiyö 19.8., jolloin havainnointiin klo 21.55-22.45. Sää oli kumpanakin yönä tyyni, jokseenkin selkeä ja lämmin. Olosuhteet olivat siten suotuisat. Havainnointi suoritettiin kävelemällä aiemman maastotyön yhteydessä suunniteltu reitti (Kartta 6) havaintoja tehden ja merkitsemällä kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka muistiin. Viiksisiippaa ja isoviiksisiippaa ei eroteltu, sillä näitä kahta lajia ei voi erottaa toisistaan detektorilla. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) sekä talvehtimispaikkoja etsittiin muun maastotyön yhteydessä.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Detektorilla saadut lepakkohavainnot sekä löydetyt päiväpiiloiksi sopivat kolopuut ja pöntöt on merkitty karttaan 6.

Kartta 6. Lepakot ja kolopuut.

Detektorilla havaittiin muutamia pohjanlepakoita sekä viiksisiippoja / isoviiksisiippoja. Kaikki pohjanlepakot havaittiin joko lähellä rantoja tai entisten peltojen reunoilla. Viiksisiippoja / isoviiksisiippoja tavattiin puolestaan pääasiassa tiheissä metsissä. Niitä kuultiin saaren länsirannan kangasmetsässä sekä itärannan lähellä selvitysalueen etelärajalla, jossa naapurikiinteistöllä kasvaa tiheää kuusikkoa. Lisäksi viiksisiippoja / isoviiksisiippoja havaittiin saaren keskiosan ladon vieressä sekä heinä- että elokuussa.

Viiksisiipat / isoviiksisiipat viihtyvät parhaiten metsissä, kun taas pohjanlepakko suosii metsän reunoja, metsäaukioita ja muita puoliavoimia alueita. Eri lajeista tehtyjen havaintojen

sijoittuminen kuvastaa tätä hyvin. Kaiken kaikkiaan lepakkohavaintoja kertyi melko vähän. Alueella on muutamia päiväpiiloiksi sopivia kolopuita ja pönttöjä sekä rakennuksia. Rakennukset voivat sopia myös lisääntymispaikoiksi, mutta tätä ei tutkittu. Selvitysalue kuuluu luokkaan III: muu lepakoiden käyttämä alue Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen arvoluokituksessa.

7. MUU LAJISTO

Viitasammakon elinympäristöä ovat suot, vesistöjen rannat ja erilaiset pienvedet kuten ojat ja lammet sekä näiden läheiset maa-alueet. Se voi elää myös vähäsuolaisessa murtovedessä. Viitasammakko on mainittu EU:n luontodirektiivin liitteessä IV, ja sen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla. Keräsaari sijaitsee sisäsaaristossa, joten viitasammakko saattaa pystyä elämään jopa saaren ruovikoissa, varsinkin niiden sisäreunalla esim. ojien suissa. Tämän vuoksi Keräsaaren itärannan ruovikon reunalla kuunneltiin 5.5. illalla mahdollisia kutevia viitasammakoita. Sää oli tuolloin suotuisa (ilman lämpötila noin +10 °C, heikkoa tuulta, melkein selkeää). Parhaiten viitasammakon kutupaikaksi voisi sopia ruovikon saarenpuoleinen reuna ja erityisesti ruovikkoon laskevien muutamien ojien suut. Ne olivat kuitenkin hyvin vähävetisiä, joten ei ole yllättävää, ettei kutevia viitasammakoita kuultu. Muualla selvitysalueella ei ole kutupaikoiksi sopivia pienvesiä, ja länsiranta on kallioista ja kivikkoista ja siten viitasammakolle sopimatonta.

Tarkastettuihin tietokantoihin (Hertta ja Laji.fi (tarkastettu 6.9.2020)) ei ole selvitysalueelta tai sen välittömästä lähiympäristöstä talletettu havaintoja uhanalaisten, silmälläpidettävien, harvinaisten tai EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen sisältyvien lajien esiintymistä. Alueen pesimälinnustossa on joitakin uhanalaisia ja silmälläpidettäviä lajeja, joita käsitellään kappaleessa 5. Lepakoiden esiintymistä käsitellään puolestaan kappaleessa 6.

Selvitysalueen itäosassa itäisemmän entisen pellon pohjoisreunalla kuivassa metsänreunassa kasvaa silmälläpidettävää ahokissankäpälää noin parin neliömetrin alalla paikoitellen tiheässä seuranaan mm. mäkitervakko. Silmälläpidettävää ketoneilikkaa löytyi puolestaan läntisemmän entisen pellon itäreunan pienen kallion reunamilta (luontotyyppikuvio 9) seuranaan mm. mäkikaura. Ketoneilikkaa on myös Tammelan kedolla, jossa kasvaa lisäksi runsaasti mm. silmälläpidettävää tahmahärkkiä monen muun huomionarvoisen ketokasvin kanssa. Alueelta löydetty keltakukkaiset matarat saattavat olla paimen- ja keltamataran risteytymää, sillä entisillä pelloilla kasvaa paimenmataraa.

8. YHTEENVETO

Selvitysalueella on muutamia arvokkaita luontotyyppikohteita, jotka tulisi säilyttää rakentamattomina. Niistä merkittävin on Tammelan talon lähellä sijaitseva Tammelan keto, joka on pienialainen, mutta kasvistoltaan edustava kallioketo. Selvitysalueen reunoilla on kaksi metsälakikohteen määritelmän täyttävää pientä suolaikkua.

Tammelan talon pihapiirissä kasvaa komea, vanha tammi ja vanha kilpikaarnainen mänty. Nämä puut kannattaa säilyttää arvokkaina yksittäisinä puina.

Alueen linnustollisesti arvokkain osa on itärannan ruovikko, jossa pesivät pajusirkku ja ruoko- sekä rytikerttunen. Muuten alueen linnusto on varsin tavanomaista. Lepakkoja havaittiin melko vähän, eikä alueella ole erityisen suurta merkitystä niille. Kutevia viitasammakoita ei havaittu. Tammelan kedolla kasvaa silmälläpidettäviä ketoneilikkaa ja tahmahärkkiä. Lisäksi ketoneilikkaa löydettiin läntisemmän entisen pellon viereisen kallion kupeesta. Silmälläpidettävää ahokissankäpälää on puolestaan itäisemmän entisen pellon pohjoisreunalla kuivassa metsänreunassa.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnuston seurannan havainnointiohjeet. 2. uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lehikoinen, A., Jukarainen, A., Mikkola-Roos, M., Below, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Rusanen, P., Sirkiä, P., Tiainen, J. & Valkama, J. 2019. Linnut. – Julkaisussa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. &

- Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 560-570.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.